

Čtenářská dílna je navržena pro 7. a 8. třídu ZŠ a VG, lekce je rozvržena na 90 minut.

Evokace do problematiky:

1) Žáci před začátkem hodiny záměrně nejsou informováni o tématu. Cílem první aktivity je, aby žáci na téma přišli analýzou textu. Žáci jsou rozděleni do skupin po 3 – 4 dětech. Každá skupina obdrží jednu stranu faksimile časopisu Vedem, na kterém jsou začerněny časové údaje a místní názvy, případně slovo *koncentrační*. Žáci mají za úkol pokusit se text identifikovat.

Viz odkaz zde <http://www.vedem-terezin.cz/>

Co je to asi za text? Je to deník? Je to něco jiného? Připomíná vám to něco, co znáte? Z jaké doby asi může text být? Proč?

Čas 10 – 15 minut

Jejich nápady a názory zapisujeme na tabuli, usměřňujeme diskusi až ke správnému výsledku.

2) Žáci formou rychlého brainstormingu shrnou, co kdo o tématu ví. Hesla zapisujeme na tabuli formou myšlenkové mapy.

Čas 10 minut

Uvědomění si významu:

3) Žáci dostanou úryvek textu z knihy Transport za věčnost (František Tichý, nakladatelství Baobab, 2017), kapitola 7., strana 42 – 45. Od *Divadlo se nakonec povedlo... do... Byl krásný slunečný den.*, (viz příloha č. 1), který každý potichu přečte. Nepředčítáme nahlas, každý má mít šanci prožít si text individuálně, čekáme v klidu, dokud nepřečte poslední. Na tabuli učitel během čtení napíše dotazy, které si rychlejší čtenáři mohou v klidu promýšlet.

Čas 15-20 minut

Cílem diskuse je pochopení principu pomalého útlaku židovského obyvatelstva, až do tragického konce.

4) Otázky, kterou zatím ponecháme bez odpovědi: *Může se takové situace opakovat i dnes? Poznali byste, zda je situace opravdu nebezpečná, a kam až zajde?*

5) Žáci do skupiny dostanou balíček kartiček, na kterých jsou texty zákazů (viz příloha č. 2).

Žáci mají za úkol rozdělit příkazy a zákazy na dvě skupiny. V první skupině jsou ty, které žáci považují za historicky reálné. Ve druhé skupině budou příkazy, které považují za vymyšlené a nereálné. Krátce zhodnotíme výsledek práce, zda se skupiny shodly, které příkazy vyloučily apod. Společně odhalíme správné řešení vyplněním kvízu na tabuli.

Řešení: Všechny uvedené příkazy jsou bohužel reálné.

Čas 5 – 10 minut

6) V textu úryvku je zmínka o chlapci jménem Petr. Odhalíme dětem identitu předlohy postavy Petra Ginze a dáme žákům 2 minuty, aby zjistili co nejvíce informací o Petrovi z dostupných zdrojů. Ve skupině by měl být alespoň jeden žák s připojením na internet (mobil, tablet...)

Na tabuli píšeme údaje, které děti zjistily.

Čas 15 minut

Pokročíme v příběhu a žáky zasvětime do osudů obou kamarádů v knize až do kapitoly 14. str. 119 od „*Srpnové sluce se pomalu sklánělo k obzoru...*“ do „*Nezdálo se, že by si nás všimli.*“, kdy se Jenda rozhodne vydat se do Terezína za Petrem. Čte učitel z knihy. Cílem je děti navnadit na dočtení příběhu.

Reflexe:

7) Reflexe probíhá formou řízeného rozhovoru. Žáci odpovídají na otázky učitele:

Překvapila tě dnes některá z informací, které ses dnes dozvěděl/dozvěděla? Utvořil/utvořila sis názor na otázky z bodu 4). Zajímá tě osud Petra a další knížky k tématu?

8) Závěrem dětem dovyprávíme příběh kresby měsíční krajiny a raketoplánu Columbia.

9) Představíme dětem i další knihy, které se tématu týkají.

Čas 15 – 20 minut

Literatura k tématu

TICHÝ, František. *Transport za věčnost*. 1. vydání. [Praha]: Baobab, 2017. 240 stran. ISBN 978-80-7515-052-3.

TICHÝ, František. *Princ se žlutou hvězdou: život a podivuhodná putování Petra Ginze*. 1. vyd. Semily: Geum, 2014. 378 s. ISBN 978-80-87969-05-2.

PRESSBURGER, Chava a ZADROBÍLKOVÁ, Zuzana, ed. *Deník mého bratra: zápisky Petra Ginze z let 1941-1942*. Vyd. 1. V Praze: Trigon, 2004. 128 s., [21] s. obr. příl. ISBN 80-86159-53-1.

BERNATT-RESZCZYŃSKÁ, Markéta. *Měsíční krajina chlapce z Prahy vzlétla do vesmíru. Příběh Petra Ginze a jeho sestry* [online]. Praha: Paměť národa. 2021 [citováno 11. 9. 2023]. dostupné <https://www.pametnaroda.cz/cs/magazin/pribehy/mesicni-krajina-chlapce-z-prahy-vzletla-do-vesmiru-pribeh-petra-ginze-jeho-sestry>

Divadlo nakonec bylo a povedlo se. Matouš s Petrem kromě naší party zapojili i Kláru a Aničku. A nakonec přemluvili i Vojtu, aby nás doprovázel na housle. Jo, když si ti dva něco vezmou do hlavy, určitě se to povede. Jen Jakub vzdoroval úspěšně a na trubku, na kterou se učil, hrát odmítl. Kdyby nebyla válka, určitě bychom na představení pozvali rodiče a bylo by to velké gaudium. Teď jsme byli rádi, že můžeme zahrát den před vysvědčením na hodině češtiny. Podívat se ale přišla i naše třídní, takže to byla celkem velká akce. Petr den před představením rozhlásil, že kdo je ochoten dát dobrovolný příspěvek, může tak pomoci Pepovi Macháčkovi, který má tuberkulózu, takže nakonec jsme vybrali skoro padesát korun. Pepa měl velkou radost a Milan, Láďa ani nikdo jiný si nedovolil ani pípnout.

A pak přišel dlouho očekávaný a zároveň obávaný den konečného vysvědčení. Ráno mě maminka navlékla do bílé košile a dlouhých kalhot, i když venku už bylo teplo jako v létě. Pro paní učitelku mi dala malou kytičku. Ještě před školou jsme si s klukama ukazovali, co kdo má — Matouš malovaný hrníček, Petr vlastnoruční linoryt s plachetnicí na rozbourěném moři. Tomáš měl taky kytku, ale mnohem větší a hezčí než já. Jenom z Jakuba jsme nic nemohli dostat. Dokonce nás ráno ani nepozdravil, ve třídě si sedl rovnou na svoje místo a celou dobu mlčel tak zachmuřeně, až si ho Matouš začal dobírat.

„Kubo, ty ses konečně zamiloval?“ zasmál se a přisedl si vedle něho.

„Matouši, nech ho bejt,“ zarazil ho dost ostře Petr a obrátil se na Jakuba: „Můžu jim to povědět?“

str. 42

„To je jedno,“ zněla strohá odpověď, ale než Petr stačil cokoli říct, Jakub dodal: „Tátu vyhodili z dílny.“ Matouš se přestal usmívat a bylo vidět, že hledá vhodná slova, jak svoji poznámku vyžehlit.

„Cože?“ zeptal jsem se nechápavě. „Vždyť mu celá ta dílna patří, ne? Tak jak ho můžou vyhodit?“

„Ta už mu nepatří skoro rok, ale mohl tam zatím pracovat. Teda do včerejška,“ uzavřel stručně Jakub a bylo vidět, že to nehodlá dál rozvádět. V následující chvíli zazvonilo a my se rozprchli na svá místa.

Sluníčko svítilo skrz okna na lavice a celá třída voněla květinami, úsměvy a začínajícími prázdninami.

„Posadte se,“ pokynula nám učitelka a položila na katedru desky s vysvědčeními a udělala pár kroků dopředu mezi první lavice.

„Jak jistě víte, končí školní rok, váš první rok na gymnáziu, a snad nebudu předbíhat, když už teď řeknu, že jste všichni první úspěšně zvládli.“ Bylo slyšet, jak si Martin s Mirkem v zadní lavici hlasitě oddechli, až se tomu půlka třídy zasmála.

„Ano, je to tak, jsem ráda, že jsem dostala tak schopnou třídu a že jsme spolu celý rok tak dobře vycházeli. Tedy většinou,“ dodala trochu přísněji a já jsem se podvědomě otočil na zadní stěnu, pořád ještě pocákanou tuší. „Doufám, že si zasloužené prázdniny dobře užijete a budete přitom opatrní. Nezapomeňte, že jste studenty naší školy i v době prázdnin, a kdybyste někde něco provedli, budou nám to hlásit. Ale věřím, že je to zbytečné upozornění a vy budete naši školu všude vzorně reprezentovat. Že ano, Bláho?!“ A podívala se přísně dozadu do třídy, odkud Míra horlivě přikyvoval, jako že bude určitě všechno v pořádku.

„Ale abych nezapomněla...“ Učitelka najednou trochu zkrivila obličej a na okamžik uhnula pohledem někam do oken.

„Jak již jsem řekla, všichni jste úspěšně zvládli primu, ale přesto někteří z vás nebudou v příštím roce pokračovat ve studiu; tedy na naší škole...“

Třídou to zašumělo, všichni jsme se po sobě začali rozhlížet a posunky se snažili vyzvědět, o koho jde, třídní nás ale předběhla: „Budou se s námi muset rozloučit Jakub Popper a Petr Ginz. Podle nařízení protektorátních úřadů nesmějí jako občané židovského původu navštěvovat veřejné školy s árijskými dětmi.“

„Jo!“ ozvalo se polohlasem od okna radostné citoslovce a já hned věděl, kdo to byl. Ale už jsem ničím neházel, jen jsem se zmateně rozhlédl kolem sebe na zamračeného Jakuba, bledého Petra, třepotající se Matoušovu ruku.

„Ano, Bičáku, co chcete?“ vyvolala ho třídní.

„Ale paní profesorko, to přece není možné. Kde budou kluci studovat?“ zeptal se rozčileným hlasem.

„Židovská náboženská obec jim určí židovskou školu, ve které budou od září pokračovat...“

„Ale žádná židovská škola není gymnázium,“ skočil jí Petr do řeči. „To pak nebudu moct studovat na univerzitě?“

Všichni ztichli. Profesorka na okamžik zaváhala, pak se na Petra a Jakuba podívala a řekla tiše: „Je mi to líto, byli jste dobří studenti. Ale ani já, ani vy na tom nic nezměníme.“

Pak se rychle vrátila ke katedře, vzala do ruky desky a oslovila zase celou třídu: „Tak, děti, je načase, abych vám rozdala vysvědčení. Vezmeme to podle abecedy, chodte si ke mně... Burianová... Bureš... Ezrová...“

Domů nás pustili za necelou hodinu, děti se rozprchly jako hejno včel, všude bylo najednou ticho a prázdno. My jsme ale zůstali stát před školou, jenže nikomu nebylo do řeči. Předstírali jsme, že pilně studujeme vysvědčení, ale známky byly v té chvíli to poslední, co nás zajímalo.

str. 44

„Blbý, co?“ promluvil Tomáš jako první. „Kam budete chodit?“

„Ještě nevím,“ odpověděl potichu Petr. „Všechny kamarády mám tady, židovská škola je v Jáchymce na Starém Městě... a další se má otvírat bůhvíkde...“

Chvíli jsme zase mlčeli a pak se Jakub zeptal: „V kolik máme přijít na to malování?“

„Se školníkem jsem domluvenej dneska ve dvě. Zítra už bude škola zavřená,“ odpověděl jsem tupě a byl jsem rád, že jsme přeladili na věcnější téma.

„Táta mi půjčí štětku. Nabízel se, že nám přijde taky pomoci, ale řek jsem mu, že to zvládnem,“ hlásil Matouš.

„Tak ve dvě?“ zeptal se Jakub. Přikývli jsme a zvedli ruce k pozdravu. Byl krásný slunečný den.

Ať tak, nebo tak, aniž jsme se jakkoli domluvili, byli jsme skoro všichni zpátky u školy o půl hodiny dřív. Petr už seděl na obrubníku a něco probíral s Matoušem. Posadil jsem se vedle nich, ruce kolem kolen.

„Přece vás nemůžou takhle vystrnadit...“ rozčiloval se Matouš. „Máte přece svoje práva.“

„Jako Židi ne... aspoň ne podle Hitlera,“ vysvětloval Petr a pak dodal. „My jsme na tom ještě dobře, protože maminka je křesťanka. Ale Popperovi to maj těžký. Už před rokem jim arizovali živnost, teď vyhodili tátu z práce... říká se, že budou nasazovat Židy, co nejsou pod ochranou, na nucené práce po Praze.“

„A kdo je pod ochranou?“ zajímal se dál Matouš.

„No třeba ten, kdo pracuje v nějakém podniku a má štempl, že je nepostradatelný. Nebo má árijského manžela nebo ženu. A pak taky jejich děti, ale jenom do čtrnácti let.“

str. 45

zákaz návštěvy kina

zákaz návštěvy divadla

nesmí jít do kavárny

nesmí telefonovat

zákaz návštěvy knihovny

nesmí chodit do parku

nesmí chodit kolem řeky

nesmí používat městsku hromadnou dopravu

zákaz chování holubů

nesmí mít kočku

nesmí mít psa

nesmí mít kolo

nesmí řídit auto

nesmí být veterinář

nesmí být novinář

nesmí být lékař

zákaz vlastnit zbraň

zákaz jízdy na parníku

nesmí si koupit gel na holení

nesmí mít rádio

zákaz nakupování jablek

nesmí chodit na hřiště

nesmí chodit chodit do lesa

musí nosit znamení na oblečení

smí nakupovat jen 2 hodiny denně

nesmí chodit do školy, do které by chtěl

nesmí být učitelem

nesmí nosit kroj

zákaz chodit po ulici po 20. hodině večer

nesmí cestovat mimo město /vesnici kde bydlí

